

Högsta Domstolen
Box 2066 103 12 Stockholm

Missnöje med dom 2019-06-13 Mål nr M 4033-19 Dok.Id 1512093 och begäran om resning och prövningstillstånd.

Avseende Svea Hovrätts avvisning av överklagande av Mark- och miljödomstolen, Vänersborgs Tingsrätt, dom 2019-03-19, Mål nr M 2709-18. Tillstånd till vindkrafts-anläggning Örken-Munkaböl på fastigheterna Moshult 2:15, Kallarp 1:2, Karlstorp 1:15, 1:19 och 1:49 m.fl. i Halmstads och Hyltes kommuner

Föreningen God Livsmiljö Hylte överklagar och begär härmed resning i ovanstående domslut i Svea Hovrätt Mål M 4033-19.

Vi hävdar att

- domen är skriven så att det inte framgår hur domstolen dömt.
- *det förekommit grovt rättegångsfel då domstolen inte inhämtat begärda förhandsavgöranden hos EU-domstolen, vilket hindrat obligatorisk vägledning för prejudicerande domslut och kan antas ha inverkat på målets utgång.*

Vi har på 27 sidor inlämnat nya bevis på att vindkraftverkens emission av markvibrationer och infraljud utgör allvarliga hot mot landets sjukvårdssystem, ekosystem, nationell och global biodiversitet, klimat och landets skogsnäring.

Domstolen har inte bemött och analyserat ett enda bevis eller agerat för att med hjälp av medicinsk och teknisk expertis utvärdera dessa frågor. Detta strider mot miljöbalkens försiktighetsprincip, Århuskonventionen, EMKR 6, Agenda 2030, Global pact m.m.

Mark- och miljödomstolen har inte heller förklarat, på vilka grunder man anser att det inte finns någon sådan tolkningsfråga i målet som domstolen där skyldig att inhämta förhandsavgörande hos EU-domstolen om.

Detta kan också betraktas som grovt rättegångsfel då domstolen inte följt gällande nationella lagar unionsrätt och konventioner.

Miljötillståndet och domen är dessutom inkonsekventa, med hänvisning till tidigare avvisningsbeslut för 5 verk i samma område i projekt Allmänshultet.

Vi hävdar att miljöprövningsprocessen inte lever upp till EU-kommissionens och UN:s nya och skärpta krav på prövning av hållbarhet och ansvarsfull social och miljövänlig verksamhet, meddelats i

- **EU Corporate Social Responsibility (CSR) and Responsible Business Conduct (RBC)**
- **EU:s Business and Biodiversity Platform**, som i mars 2019 fastställt ett Staff Working Document (SWD 2019:143) för implementering av relevanta dokument såsom:
  - [A renewed EU strategy 2011-14 for corporate social responsibility](#)
  - [Action plan on human rights and democracy \(2015-2019\)](#)
  - [Communication on the next steps for a sustainable European Future](#)
  - [Reflection paper: towards a sustainable Europe by 2030](#)
  - [UN 2030 agenda for sustainable development](#)
  - [Directive 2014/95/EU on non-financial reporting](#)
  - [United Nations Global compact](#)
  - [United Nations guiding principles on business and human Rights](#)
  - [OECD guidelines for multinational enterprises](#)
  - [OECD due diligence guidance for responsible business conduct](#)
  - [Social policy principles for multinational enterprises by the International Labour Organization](#)

- The Global Compact är ett UN-initiativ som fastställer 10 allmänna principer för företag att driva ansvarsfull social och miljövänlig verksamhet, som samlats under begreppet CSR-aktiviteter. EU:s Business and Biodiversity Platform ger tydligt stöd för skärpning och breddning av miljöprövningsprocessen;
  - http://ec.europa.eu/environment/biodiversity/business/index_en.htm
- ”Miljöbedömning av projekt, planer och program är ett förfarande som säkerställer att miljökonsekvenserna av beslut tas i beaktande innan beslut fattas. Miljöbedömning kan genomföras för enskilda privata eller offentliga projekt, såsom en damm, motorväg, flygplats eller fabrik, på grundval av "Miljökonsekvensbedömning" - MKB-direktivet eller för offentliga planer eller program på grundval av "Strategisk miljöbedömning" - SEA-direktivet. Den gemensamma principen i båda direktiven är att se till att planer, program och projekt som kan få betydande miljöpåverkan är föremål för en miljöbedömning, innan de godkänns eller underkänns.*
- Bedömningsförfarandet identifierar och bedömer även effekter på befolkning och människors hälsa. Samråd med allmänheten är ett centralt inslag i dessa förfaranden”.**
- EU:s Staff Working Document utvecklar bl.a. implementering av ISO 26000 under punkt 10.10;
- *”För att ytterligare främja CSR stöder EU användningen av standarder som **ISO 26000 Guidance för socialt ansvar**. Målet är att bidra till global hållbar utveckling genom att uppmuntra företag och andra organisationer att öva socialt ansvar för att förbättra deras inverkan på sina arbetstagare, deras naturmiljöer och deras samhällen.*
  - *Även om ISO 26000 inte kan certifieras till skillnad från några andra välkända ISO-standarder, ger den **vägledning om hur företag och organisationer kan fungera på ett etiskt och transparent sätt som bidrar till hållbar utveckling**, samtidigt som hänsyn tas till förväntningarna hos intressenter, tillämpliga lagar och internationella normer för beteende. Det riktar sig till alla typer av organisationer oavsett verksamhet, storlek eller plats”.*
  - EU tydliggör här att vindkraftens *enskilda privata eller offentliga projekt* också ska uppfylla en rad internationella etiska konventioner. Dessa krav är högst relevanta för prövning av vindkraft, vilket bl.a. innebär att FSC-standarderna och kraven på markägare också måste anpassas till dem i samverkan med myndigheter och internationella organ. Stöd finns också i riksdagens beslut om etiska värdegrunder för statliga bolag. Idag finns en rad vetenskapliga rapporter om markvibrationernas och infraljudens negativa effekter på tillväxt och därmed hela skogsnäringen, klimat, hälsa, ekosystem och biodiversitet. Standardens kriterie att avsätta 5 % av marken för naturbevarande åtgärder blir ett slag i luften när vindkraftverkens negativa effekter får verkan på människors hälsa och miljö över 10 till 25 km.
  - Det kan anses som djupt oetiskt att mångtusenåriga kulturbygder och medborgarnas rätts-säkerhet avseende sömn, uppväxtmiljö och privata egendom, görs föremål till internationella handelsobjekt.
  - Likaså är det gravt rättsvidrigt att medborgarna utsätts för okontrollerade medicinska experiment genom exponering för markvibrationer och pulserande infraljud över stora avstånd, utan sakkunnig utvärdering av vetenskapliga rapporter från etablerade internationella universitet. Ett skrämmande exempel är regeringens tillstånd för projekt Markbygden, med 11001 verk, som närmast 8 km från Piteå centralort. Trots att tyska läkarspecialister sedan länge rekommenderat 60 dBZ eller 10 km skyddszon för ett enda verk. Projektet framstår som ett okontrollerat medicinskt experiment. Området och medborgarna är nu ett internationellt handelsobjekt och kommer att exploateras av ett kinesiskt kärnkraftbolag, sannolikt med kinesiskt tillverkade vindkraftverk och stöd av EU-fonder och elcertifikat. För att senare säljas vidare. De moraliska och etiska aspekterna på hälsa och miljöskydd är ersatta av cynisk kortsiktig naivitet och ekonomisk profit.
  - Miljötillstånd och domslut för 2 verk i **vindkraftsanläggning Örken-Munkaböl** har inte hanterat dessa nya EU-krav och måste därför upphävas och omprövas, för att implementera de nya EU- och UN-kraven i den svenska miljöprövningsprocessen.

1. Miljöprövningsdelegationens friskrivning från ansvar genom tillägg i tillståndsbeslutet, avsnitt "Särskilda upplysningar"; Exkludering av vattenskydds- och kulturfrågor

Vi vidhåller vår begäran om att Mark- och miljööverdomstolen hos EU-domstolen inhämtar förhandsavgörande om miljöprövningsdelegationen kan exkludera vattenskydds- och kulturfrågor i område som utgör vattenupptagningsområde för vattentäkt, är skyddat mot vattenavledning och utgör reproduktionsområde för Nissanlaxen och ambitionerna i EU-projektet Relax Fishing Sweden.

Domslutet strider mot relevanta EU-direktiv och Rättsbalken.

Hovrätten har inte angett sakskalet för egen tolkning eller hänvisning till EU-prejudicerande domslut. Detta ska tolkas så att det saknas prejudikat i den svenska miljöprövningsprocessen. Enligt gällande EU-tolkning är nationell domstol därmed skyldig att begära förhandsutlåtande.

Som framgår av art- och habitatdirektivet (artikel 6.3) får en plan eller ett projekt godkännas bara om en nationell myndighet har försäkrat sig om att det berörda området inte kommer att ta skada. Myndigheten ska ur ett vetenskapligt perspektiv bedöma planens eller projektets konsekvenser för området. Ett godkännande förutsätter att det "inte föreligger några rimliga tvivel om att verksamheten inte kan ha en skadlig inverkan" på området. Det ska alltså stå klart att verksamheten inte är skadlig.

Vindkraftverk kan endast tillgodogöra sig ca 30 % av vindenergin vid maxeffekt. Den resterande energin omvandlas till pulserande markvibrationer, luftvågor och turbulens. Dessa får stor effekt på människors hälsa, ekosystem, globalt och lokalt klimat, biodiversitet och tillväxt inom skogs-näringen.

Det framgår tydligt att domstolen inte utvärderat dessa nya fakta, vilket kan få betydande folkhälso-, miljö-, klimat- och nationalekonomiska konsekvenser.

Ej heller redan gällande regelverk och prejudikat, såsom

- Förordning (1998:1388) om vattenverksamhet m.m. som anger förbud mot markavvattning i området enligt 4 §. Förbud enligt 11 kap. 14 § första stycket MB mot markavvattning gäller i X län **samt i Hallands län utom Hylte kommun**. Förordning (2013:1173).
- kraven på hydrologisk utredning under medverkan av expertis enligt **6 § Föreskrifter om behörighet att vara markavvattningssakkunnig enligt 7 kap. lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet meddelas av Statens jordbruksverk eller, då det endast är fråga om avvattning av skogsmark.**
- Weserdomen (1 juli 2015, mål C-461/13), som kraftfullt fastslagit att **myndigheter är skyldiga att inte ge tillstånd** till verksamheter, som riskerar orsaka en försämring av vattenstatus eller när uppnående av god ekologisk status eller god ekologisk potential äventyras.
- EG:s DIREKTIV 2000/60/EG, ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område.
  - Punkt 17. Avseende en effektiv och sammanhängande vattenpolitik, samt skyddet av vattenstatusen inom avrinningsområden.
  - Punkt 33. Målet att uppnå god vattenstatus bör eftersträvas för varje avrinningsområde, så att åtgärder som avser ytvatten och grundvatten, som tillhör samma ekologiska, hydrologiska och hydrogeologiska system samordnas. Syftet är att upprätta en ram för skyddet av inlandsytvatten, vatten i övergångszon, kustvatten och grundvatten, för att hindra ytterligare försämringar och skydda och förbättra statusen hos ekosystem och våtmarker.
- EU:s grundvattendirektiv 2006/118/EG.
- Havs- och vattenmyndighetens handbok för vattentäkter 2003:6. Här anges bl.a.
  - *Reservvattentäkter, potentiella täkter och alternativa uttagspunkter behöver skyddas på motsvarande sätt som ordinarie täkter. De behöver således ha ett vattenskyddsområde och ha tillräckliga skydds-föreskrifter. ....Däremot behöver de **genast skyddas mot sådana verksamheter som kan ge irreversibla skador.***

➤ 2.2.2 Grundvatten . Utgångspunkter för avgränsning av vattenskyddsområde för grundvatten är att långsam omsättning i grundvattenmagasinet och mycket stora svårigheter att rena förorenat grundvatten kräver en strategi med ett starkt förebyggande skydd som i första hand innebär att **potentiellt förorenande verksamheter och markanvändning inte tillåts inom vattenskyddsområde.**

➤ 2.3 Tillrinningsområdet . Utgångspunkten för avgränsningen av ett vattenskyddsområde är att det finns ett visst **skyddsbehov inom hela tillrinningsområdet till en vattenförekomst/-täkt och att därmed hela tillrinningsområdet bör omfattas av vattenskyddsområdet**, dvs. en strikt topografisk/hydrologisk/hydrogeologisk utgångspunkt. Detta gäller både för ytvatten och grundvatten.

➤ 2.9.1 Generella skyddsbehov. Underlagsmaterialet för att fastställa skyddsbehovet för vattenförekomst/-täkt består bl.a. av olika basutredningar inom geologi, hydrogeologi, hydrologi och riskinventeringar. Dessa ligger även till grund för bedömning av vattenförekomstens/-täktens värde samt sårbarhet gentemot förorening. Utifrån detta bedöms sedan konsekvenser och risker för förorening och andra skador samt skyddsbehov.

- Vattentjänstlagen. Reglerar primärt den långsiktiga vattenförsörjningen. Dricksvattenutredningens slutbetänkande SOU 2016:32 föreslår ändrad lagstiftning med ökade krav på mellankommunal samverkan och ökad regionalisering av dricksvattenfrågan. Samtliga länsstyrelser har under våren 2019, fått uppdrag att snabbutreda länens grundvattenområden, mot bakgrund av bristsituation sommaren 2018.

Miljöprövningsdelegationen friskrivning från ansvar innebär indirekt tillstyrkan av kraftiga markingrepp, massiv kemikaliehantering, läckage av naturligt nedfall (Metyl-Hg och PFAS) och miljöfarliga grundämnen (Al, Cu, etc.) i det redan hårt belastade grundvattenområdet och lax-reproducerande biflödet Sännan.

EU-domstolen är tydlig i målet *Waddenvereniging och Vogelbeschermingsvereniging*, punkt 60: .... *medan artikel 6.2 i livsmiljödirektivet, oberoende av om det föreligger tillstånd till planer eller projekt, grundar en permanent skyldighet att förhindra försämringar och störningar som kan ha betydande konsekvenser för målen med direktivet.*

Vi ser det föreliggande fullvärdiga skäl för

- upphävande av hovrättens dom och miljötillståndet
- medgivande av prövningstillstånd med uppdrag att
- nationell domstol hos EU-domstolen hemställer om förhandsavgöranden om miljöprövningsdelegationens friskrivning av ansvar och underlåtenhet att pröva vattenverksamhet, dispens för biotopskydd enligt 7 kap. MB eller prövning enligt lagen om kulturminnen.

2. Skydd av riksintresse för naturvård med höga naturvärden för regionen och med internationellt eller nationellt bevarandevärde (Store Jöns Mosse)

Vi vidhåller vår begäran om att Mark- och miljööverdomstolen hos EU-domstolen inhämtar förhandsavgörande om miljöprövningsdelegationens bedömning av skyddet för riksintresse för naturvård (Store Jöns Mosse), naturreservaten Rågetaåsen (forsknings- och referensområde) och Moshult är förenligt med EU-rätten avseende extern påverkan.

- I. Beträffande skyddet av riksintresse saknas såväl motiv och sakskalet för utebliven tolkning av framlagda fakta, nationell lagstiftning unions- och UN-regelverk eller alternativa prejudicerande domslut.

Detta skall tolkas så att domstolen inte på egen hand kan tolka lagstiftningen och att prejudikat saknas. Frågan är därmed ej heller prövad gentemot EU-lagstiftningen.

Enligt gällande EU-tolkning är nationell domstol därmed skyldig att begära förhandsutlåtande hos EU-domstolen för att få vägledning för bedömning av den överklagade felaktiga handläggningen.

Stöd finns i Miljöbalken i avsnittet Särskilda skyddade områden

- **7 kap 27 §** Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska fortlöpande föra en förteckning över naturområden som bör skyddas eller är skyddade **3. enligt internationella åtaganden eller nationella mål** om skydd för naturområden. Ett område som tagits upp i förteckningen ska prioriteras i det fortsatta skyddsarbetet. *Lag (2012:748).*
- **7 kap 28 §** Regeringen får förklara ett naturområde som särskilt skyddsområde, om området enligt direktiv 2009/147/EG är särskilt betydelsefullt för skyddet av vilda fåglar. *Regeringen får efter samråd med kommissionen upphäva en förklaring enligt första eller andra stycket, om områdets naturvärden inte längre motiverar en sådan förklaring. Lag (2012:748).*

Riksintresset Store Jöns Mosse uppfyller även andra stycket i denna paragraf som säger att ett område som enligt artikel 4.4 i direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, senast ändrat genom rådets direktiv 2006/105/EG, har valts ut som ett område av intresse för unionen **ska av regeringen förklaras som särskilt bevarandeområde och utgör område av gemenskapsintresse:**

Rådets direktiv 2006/105/EG anger en rad kriterier för bildande av ett europeiskt bevarande område.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0105>

Relevanta kriterier är

7. MYRAR 71. Mossar och vissa kärr

7110 * Aktiva högmossar

7120 Degenererade högmossar ännu med förmåga att naturligt regenerera

7130 Terrängtäckande mossar (* endast aktiva)

9. SKOGAR. Naturlig eller subnaturlig skogsvegetation med inhemska arter som bildar skogar av höga träd med typisk undervegetation och som uppfyller följande kriterier: utgör ett sällsynt bestånd eller ett restbestånd och/eller hyser arter av gemenskapsintresse

90. Boreala Europa skogar

9010 Västlig tajga

9020* Fennoskandiska hemiboreala äldre naturliga ädellövskogar (Quercus, Tilia, Acer, Fraxinus eller Ulmus) med rik epifytflora

9080* Fennoskandiska lövsumpskogar

Riksintresset Store Jöns Mosse uppfyller med råge dessa kriterier och anges i den nationella **Våtmarksinventeringen (RAPPORT 5925, januari 2009)** ”ha högsta nationella och internationella skyddsvärde enligt **Klass 1; Objekt har mycket höga naturvärden för regionen och är av internationellt eller nationellt bevarandevärde. De är oftast till stor del opåverkade och behöver bevaras för framtiden. Inga ingrepp som kan påverka eller ytterligare påverka hydrologin bör tillåtas**”. Inom eller alldeles intill finns området finns avsatta naturskyddsområden med nyckelbiotoper; Biototyp 1, Lövsumpskog (Träskolyckomossen), Biototyp 1, Ädellövträd (Älmåsen), gransumpskog med meandrerande vattendrag, värdefull kryptogam- och kärlväxtflora samt ymnigt mosställe (skogsstyrelsens skyddsområde Åhylan), gransumpskog med naturlig slingrande skogsbäck, stort inslag av senvuxna träd, värdefull kryptogam- och kärlväxtflora (Skogsstyrelsens skyddsområde, Björkesjöbäcken).

I annan bedömning anges att området har ”*taigakaraktär*” och utgör ett av södra Sveriges (Norra Europas) sista bevarade tysta områden.

Björkesjöbäcken är också biflöde till Nissans enda laxreproducerande biflöde Sennanån och har stort värde för laxsmoltens första stadier. Markvibrationer och de pulserande infraenergivågorna torde vara direkt avskräckande. Likaså påverkan av metylkvicksilver och PFAS genom läckage från markarbeten och påskyndad komprimering av våtmarkerna.

Begreppet Riksintresse har stöd i MB 3 kap. Grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden. God hushållning

1 § Mark- och vattenområden skall användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde skall ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

6 § Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas.

Områden som är av riksintresse för naturvärden, kulturmiljövärden eller friluftslivet skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.

Stöd finns också i följande paragrafer avseende Särskilda markanvändningsintressen

2 § Stora mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt påverka områdenas karaktär.

3 § Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.

4 § Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk.

5 § Mark- och vattenområden som har betydelse för ~~rennäringen~~ eller **yrkesfisket** eller för vattenbruk skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringarnas bedrivande. I *Slutbetänkande av Riksintresseutredningen SOU 2015:99* anger Havs- och vattenmyndigheten att områdena bör ses över och större fokus bör läggas på att skydda sådana områden som utgör grunden för själva verksamheterna. ”I högre utsträckning bör viktiga funktioner i ekosystemet, vandringsvägar, lek- och rekryteringsområden vara värdekärnan”. Eftersom Björkesjöbäcken också är biflöde till Nissans enda laxreproducerande biflöde Sennanån, har dessa biflöden avgörande värde för laxsmoltens första stadier. Markvibrationer och de pulserande infraenergivågorna kan vara direkt avskräckande. Likaså påverkan av metylkvicksilver och PFAS genom läckage från markarbeten och påskyndad komprimering av våtmarkerna, som binds i humusämnen och ingår i smoltens föda.

Vi vet idag att turbulensen bakom verken pressar ner varm torr luft under nattetid och höjer den lokala marktemperaturen med 1,5 °C (Harvard University). Detta medför att daggbildning uteblir och att marken uttorkas. Detta får extra skadlig effekt i avsatta naturskyddsområden med nyckelbiotoper med värdefull kryptogam- och kärlväxtflora.

II. Beträffande naturreservaten finns redan klara tolkningar.

- Naturreservatet Rågetaåsen utgörs av gammalskog med åtskilliga nationellt rödlistade arter och två habitat med prioritet 9080 (lövsumpskog) och 91D0 (Skogsbevuxen myr). Reservatet avser att bevara den biologisk mångfalden. Inventeringar anger rikligt med död ved, stora botaniska värden och värdefull kryptogamflora.

Området är dessutom avsatt som **forsknings- och referensområde** för lavflora, mossflora, skalbaggsfauna och svampflora. Vindkraftverkens rubbning av det lokala klimatet förstör förutsättningarna för kontinuitet och bedömning av naturligt orsakade förändringar. Det är då direkt olämpligt att utsätta dessa känsliga forskningsobjekt för massiv industriell påverkan.

- Naturreservatet Moshult har mycket rik flora med åtskilliga rödlistade arter. Platsen innehåller ett habitat med prioritet 91D0. Bland och barr-skog på våt mark med gamla långsamt-växande träd.

Dessa Natura2000-områden ligger alltför nära de vibrerande och turbulenskraftiga industri-anläggningarna.

Dessutom måste nya förstärkande fakta om risker prövas om effekterna av verkens kraftiga markvibrationer och emission av infraljud över långa avstånd. De interagerande effekterna medför komprimering av våtmarker och humusskikt som leder till oxidering av det biologiskt bundna kolet och utsläpp av klimatgaser (CO₂ och metan), dämpning av mikroorganismernas symbios, minskad syretillsättning och koldioxidupptag i humusskiktet, blockering av insekternas vibrationella kommunikationssystem, bortledning av ytvatten m.m. Verkens huvudsakliga ljudstyrka utgörs av pulserande infraljud under 4 Hz. Den ska egentligen mätas med fysikaliska enheter per kvadratmeter.

dBA är ett logaritmiskt filtrerat värde som underkänts av WHO, vid miljöprovning av vindkraft. Kinesisk satellitstudie visar minskat vegetativt index över 9 km och amerikansk rapport (Harvard) visar att det lokala klimatet ändras vid marknivån runt vindkraften (+ 1,5 °C) p.g.a. att varm torr luft förs ned i turbulensen bakom verken nattetid. Total övergång till vindkraftverk i USA skulle höja medeltemperaturen med 0,24 °C.

Domstolen har inte angett skäl till att undanhålla provning av dessa kontraverkande klimateffekter. Detta strider även mot ny lagstiftning som skärper kraven på utvärdering av hållbarhets- och klimataspekter.

3. Avsaknad av nationellt strategiskt program för vindkraft

Det är uppenbart att Sverige saknar nationellt strategiskt program för vindkraftetablering enligt EU:s SMV-direktiv, där miljö- och hälsokonsekvenser ska utvärderas av expertis och i samråd med allmänheten. Miljötillstånden vilar därmed huvudsakligen på obevisade påståenden som antogs för över 20 år sedan.

Detta är juridiskt ohållbart ur flera aspekter

- verkens höjd och effekt har mer än tiodubblats
- antal verk per industrianläggning har ökat, med ökade kumulativa effekter.
- källjudet har ökat huvudsakligen i det lågfrekventa och infraljudsområdet under 20 Hz.
- internationell forskning visar att infraenergivågor
  - har dämpande effekt på hjärna och andningsfrekvens. (Kasprzak et al, Krakow Universitet)
  - genererar patologiska effekter som leder till förtjockad vävnad i hjärtsäck, lungor och blodkärl (M. Alves-Pereira och M.Branco, Lissabon Universitet)
  - sänker hjärtkapaciteten med 20 %. (C-F. Vahl, Mainz Universitet)
  - infraenergivågor från vindkraftverk orsakar högre självmordsfrekvens upp till 25 km (E. Zou, Illinois University) med signifikans för äldre personer, boende i förhärskande vindriktning.
- finska studier visar att
  - sjukdomssymtom ökade tre gånger upp till 15 km, när befolkningen exponerades för vindkraftsparker.
  - infraljud från närliggande vindkraftspark bildar sammanhängande bullermattor som täcker 30 % av landets yta.
- WHO konstaterar att
  - vindkraftbuller har specifikt pulserande och störande karaktär
  - dBA är olämpligt för beräkning av vindkraftsbuller
  - riktvärdet inledningsvis bör understiga 38,3 dBA (45 Lden).
- Energimyndigheten konstaterar att

- avsevärda klagomål på störningar förekommer runt vindkraftverk. Rapport
- störningarna huvudsakligen noteras nattetid
- bullernivån är högre i förhärskande vindriktning.
- Uppsala Universitet konstaterat att
  - Beräkningsmodell Nord2000 är olämplig och undervärderar det lågfrekventa ljudet med 8 dBA. Två rapporter redan 2008.
  - långtidsstudier vid Dragarliden visar frekventa amplitudmodulerade sekvenser som överstiger det beräknade värdet med 5 dBA.
  - Ljudutbredningen är ca 3 ggr längre i den förhärskande vindriktningen.
- Markvibrationer
  - interagerar med infraljud med förhöjd ljudnivå inomhus.
  - komprimerar våtmarker och genererar klimatgaser
  - komprimerar humusskikten som förlorar förmågan att fånga CO₂, försämrar symbiosen med träden och näringstillförseln.
  - skakar träden som förstärker rotsystemen på bekostnad av övrig tillväxt
- försämrade infångning av CO₂ genom
  - lägre tillväxt
  - mer insektskador som påskyndar ozonbildning och lägre tillväxt
  - förlust av skogsareal

Därtill utelämnas konsekvent bedömning av en rad effekter som har allvarliga kumulativa effekter på djurlivet, ekosystemen och den svenska skogsnäringen helt åt sidan. Detta ett direkt rättegångsfel och allvarligt hot mot en hållbar framtid. Kan preciseras ytterligare.

Det är också noterbart att domstolen negligerar nya fakta i Naturvårdsverkets rapport 6739, om avsevärda störningar från vindkraftverk och förslag att ompröva och skärpa villkoren för skydd av närboende medborgare, genom

- styrning av verkens direktivitet i förhärskande vindriktning och för att säkerställa att bullernivån ”inte någon tid på dygnet” överskrider angivna värden, alternativt genom immissionsmätning vid bostad eller generell sänkning av gränsvärdet mot 30-35 dBA under kväll och natt.
- motsvarande skärpning av mätvillkoren att gälla mätning under kväll och natt, samt vid stegvisa vindhastigheter från 4-10 m/s, enligt.

Detta är oförenligt med Rättegångsbalken, varför prövningstillstånd begärs även av dessa anledningar. 54 kap. 10 §.

4. Inneslutning av pippistrellkolonin vid Björkesjön strider mot EUROBAT 2015 och prejudicerande dom MÖD M 3892-17, 2017-11-06

Inneslutningen av pipistrellkolonin vid Björkesjön mellan tre verk är oförenlig med Artskydds-förordningen och EUROBAT 2015.

Den strider mot prejudicerande MÖD-dom i mål M 3892-17. Svea Hovrätt avslog ansökan om tillstånd för två vindkraftverk, med hänsyn till platsens påtagliga betydelse som fågel- och fladdermuslokaler (inkluderande dvärgpipistrell) och de risker för vissa arter som en etablering medför. Sökanden hade inte visat att den valda platsen uppfyller kravet på en lämplig lokalisering enligt 2 kap. 6 § MB. Det har inte varit möjligt att förena tillståndet med villkor om försiktighets-åtgärder, som medför att lokaliseringen skulle kunna godtas. Villkor om stoppreglering har inte ansetts tillräckliga.

Domen är än mer applicerbar på pipistrellkolonin vid Björkesjön, som helt kan omringas av vindkraftverk och dessutom ligger i en mycket frekventerad flyttled för migrerande arter. Även här utelämnas angivna fakta utan kommentarer. Vi har här särskilt lyft fram de tydliga hoten mot arten pipistrell och de extrema belastningar som den utsätts för vid passagen av de kontinentala verken, under migrationen till södra Frankrike och Skottland. Artskyddsförordningen, EU:s Habitat-

direktiv och EUROBATS 2015 innehåller tydliga krav på globalt agerande för dessa extremt hotade migrerande arter.

Vi har tidigare redovisat fakta om den höga dödligheten av fladdermöss vid de barriäreffekter som redan finns i Fröslida-området, i överklagan av beslut avseende närliggande vindkraftspark Ryssbol, Bökås. Bilaga 1. Utdrag under avsnittet *Svagheter i tidigare bedömningar*;

”Enligt vår mening har Sverige inte korrekt implementerat EUROBAT GGuidelines 2015, EUROBATS Publication Series No 6 by UNEP och EUORABATS (EUB).

Flera länder som Irland och Skottland har klara officiella direktiv.

Lokaliseringen av vindkraftverken på andra sidan av Nissan avviker i många avseenden från EUROBATS Guidelines 2015. Den begränsade inventeringsrapporten vid Ryssbol visar förekomst av högriskarten Nordisk fladdermus, vilket tyder på förekomst av andra högriskarter som Brunfladdermus. Rapporten visar på hård beskattning av pipistrell-populationerna. Totalt 6,5 döda/verk. Totalt medför det att ca 60 fladdermöss kommer att dödas per år i området. Då detta endast är en lokal effekt, inses de allvarliga kumulativa effekterna, som de migrerande arterna utsätts för under de långa höst- och vårflyttningarna till södra Europa och under vistelsen i dessa vindkraftstäta områden.

Fladdermössen är skyddade av en global FN-konvention som Sverige undertecknade redan 1992. Den europeiska implementeringen av konventionen drivs sedan 1995 av United Nations Bat Secretariat UNEP/Eurobats, med sekretariat i Bonn. Hotbilden redovisas på deras hemsida: *Fladdermöss spelar en central roll i ekosystemet. I Europa är de nästan de enda naturliga regulatorerna av nattaktiva insekter. Om det inte fanns fladdermöss, skulle vi behöva bekämpa dessa insekter med kemiska bekämpningsmedel. De insekter som fladdermöss lever av är framför allt insekter som är skadliga för jord- och skogsbruk*

<https://www.deutschland.de/en/topic/environment/bat-protection>

EUROBATS-avtalet inrättades inom ramen för konventionen om skydd av flyttande arter (CMS eller Bonn-konventionen) som erkänner att utrotningshotade flyttfåglar endast kan ges fullt skydd om aktiviteter koordineras över hela flyttområdet. Avtalet syftar till att skydda alla europeiska fladdermusarter (52 st) genom lagstiftning, utbildning, åtgärder för bevarande och internationellt samarbete mellan avtalets medlemmar.

Avtalet är ett internationellt oberoende fördrag, med egna samverkansorgan: the Meeting of Parties, the Standing Committee, the Advisory Committee och sekretariatet, som rapporterar direkt till de medverkande länderna.

Regelverket avråder från etablering av vindkraft i alla typer av skogsområden. Extra starka krav ställs därför på länder med stor andel skogsmark. Det är således tydligt att Sverige måste sätta ribban extra högt för såväl inventering, lokalisering, kumulativa effekter och i synnerhet stoppregulering.

Tydliga nya viktiga ståndpunkter och skärpta krav angavs i EUROBATS Guidelines 2015, *A guide to the implementation of the Agreement on the Conservation of Populations of European Bats (EUROBATS). Version 1. UNEP/EUROBATS Secretariat, Bonn, Germany. (UNEP = UNs Environment Programme)*.

Sid 11. *Exempelvis kan stora floddalar tjäna som vandringsvägar för fladdermöss som Nyctalus noctula eller Pipistrellus nathusii. Vindkraftverk bör inte installeras inom alla typer av skogsmark eller inom 200 m /från skogsbryn/ på grund av den stora risken för dödsfall (DÜRR 2007, KELM et al. 2014). Ökningen av livsmiljöer i skogsbryn (vägkanter och schaktningar) kommer också att förbättra födotillgången (mygg, insekter) för fladdermöss (KUSCH et al. 2004 MÜLLER et al. 2013, WALSH & HARRIS 1996a, b), vilket kan leda till en ökning av fladdermössens aktivitet intill vindkraftverken och ytterligare ökad risk för dödsfall.*

Irland har föredömligt faställt detaljerat regelverk **Bat Conservation Ireland Wind Turbine/Wind Farm Development Bat Survey Guidelines. Dec 2012**. Motsvarighet saknas i Sverige.

Det irländska regelverket omnämner att pipistreller har observerats undersöka nya landskapsstrukturer som vindkraftverk. Europeiska data inkluderar höga dödstal av pipistrellarter, som till ca 50 % uppkommer utanför migrationsäsongen. Höga dödstal rapporteras från vindkraftsanläggningar längs kända migrationsleder. Generellt är ådalar som Nissan, med sina höga branter i området, typiska migrationsleder. Här anges också att

det är känt att *Pipistrellus nathusii*, säsongsmässigt migrerar från Skandinavien till Skottland och norra Irland och tillbaka igen (Russ et al. 2001). Det nämns också att fladder-möss migrerar upp till 60 km till svärningsplatser inom United Kingdom och att detta också torde gälla på Irland. Ytterst allvarligt är informationen i <http://www.grida.no/resources/7643> om att det endast är honorna som återvänder till uppfödningplatserna i

Skandinavien.

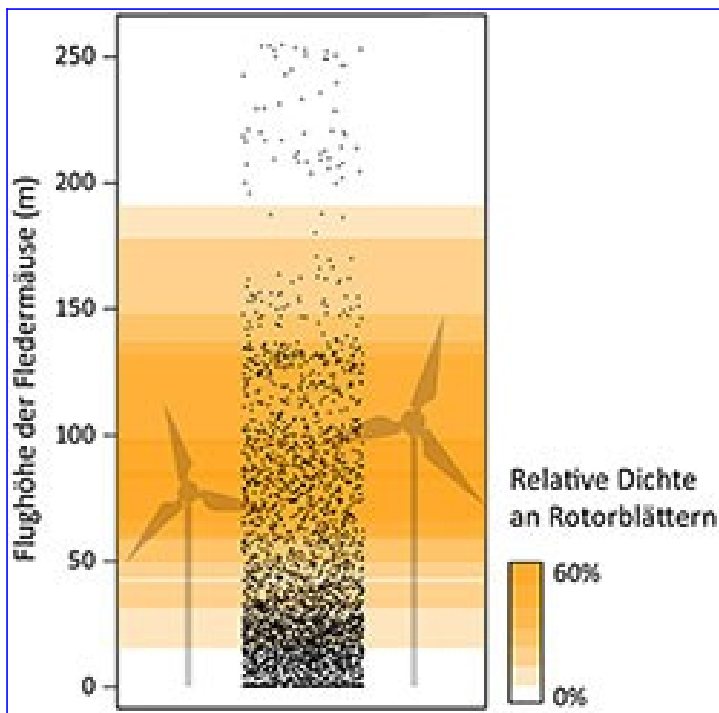
Den allra största delen av de dödade pipistrellarterna i Sverige utgörs således av honor, vilket innebär ett definitivt utrotningsshot mot arten. Kartskissen visar att pipistrellen följer leder mot kusterna ända ned mot norra Spanien. Dessa flyttleder är kantade med vindkraftverk.

Kommentar: Den gjorda eftersöksinventeringen vid Ryssbol, bekräftar forskarnas rapporter. De dödade djuren hörde till dessa specifika arter; en nordisk fladdermus (*Nyctalus noctula*) och 6 dvärgpipistreller. Denna upptäckt indikerar att **vindkraftverkens lokalisering kan betraktas som avsiktligt dödande**. *Naturvårdsverkets syntesrapport 6740 Vindkraftens påverkan på fåglar och fladdermöss* (R6740), anger att det länge uttryckts farhågor för att vissa populationer av fladdermöss inte kan kompenseras för den ökade dödligheten och därmed knappast kan överleva i i längden (Kunz m.fl. 2007a). Det finns numera resultat som indikerar att dödligheten för vissa arter är så hög att det helt enkelt måste påverka populationernas storlek.

Ett sådant exempel gällande flyttande arter är Tyskland, där Stor brunfladdermus utsätts för hög dödlighet när de ska passera ca 35.000 vindkraftverk två gånger per år (Lehnert, Voigt m.fl. 2014-2016) (Sid 96). Kanadensiskt exempel där kraftig nedgång av en art konstaterades redan efter 6 år från påbörjad vindkraftsexploatering (2005-2011), tolkas som resultat av det ökade dödstalet vid verken (Barcley m.fl. 2016). Amerikanska och kanadensiska studier visar att ca 70 % av de dödade djuren utgörs av migrerande arter. Voigt redovisar hög andel skandinaviska djur. Facklitteratur anger att artens beteende är starkt migrerande och att normala flyttsträckor är 100-150 mil. Arten är dessutom en av tre arter som är dagaktiva; Stor fladdermus, Fransfladdermus, Nordisk fladdermus och Barbastell under vår och höst. Dessa arter är dessutom högflygande och tål höga hastigheter och låga temperaturer. De betraktas därför som högriskarter. Arterna är också rakflygande vilket tyder på sämre förmåga att undvika vindkraftverkens vingar, som har en hastighet om 300 km/timme vid vingspetsarna.

Flera orsaker anges till att verken drar till sig fladdermöss.

Huvudhypoteserna är att verken kan uppfattas som höga boträd. Voigts senaste rapport visade att djuren når höga höjder.

Av eftersöksrapporten framgår inte sökområdets storlek. I R6740 anges rekommendationen minst 50 m radie, men egentligen helst radien = rotorbladsdiametern eller ca 120 m runt varje verk, för att hitta kadaver efter skadade djur som sökt sig längre bort. Döda djur kan hittas 200 m från verken. För att uppnå ännu högre säkerhet rekommenderas sökning med hund, som minst fördubblar antalet hittade djur. För högriskarterna gäller även slumpartade stora dödstal när de följer insektsvärmarna efter att de lämnat uppfödningområdet. En sådan händelse tycks inträffat 2017-08-22 vid Ryssbol. Nya intressanta fakta har framkommit i rapporten **Determinants of spring migration departure decision in a bat** (Dechmann, Wikelski, Ellis-Soto, Safi, O'Marai) i den brittiska tidskriften Biological Letters 2017, som visar faktorer som påverkar Brunfladdermössens (*Nyctalus noctula*) beslutskriterier vid vårflyttningarna från södra Tyskland. Rapporten visar att honorna efter ett normal födosök under kvällen, gemensamt avgick norrut. När dagens längd ökade, baserades flyttningsbesluten på växelverkan mellan vindhastighet, vindriktning och lufttryck. Under migrationssäsongen valde fladdermössen att flyga på nätter med högre lufttryck och snabbare medvindar i resans riktning. De valde då också med hög sannolikhet att flyga över vatten, vid lågt lufttryck och under nätter med långsamma medvindar. Brunfladdermöss övervakar således komplexa miljöförhållanden för att hitta de optimala nätterna för flyttning, vilket medför stora variationer på dödstalen/dygn.

Eftersök och kontrollprogram bör därför också registrera vindhastighet och lufttryck, samt könsfördelning.

Miljöprövningsprocessen måste avvakta de slutliga villkoren för korrekt implementering av EUROBATS Guidelines 2015 i Sverige och berörda EU-stater, länsstyrelsen Hallands handläggning av det nationella programmet för Barbastell (nationellt ansvar), samt aviserat nationellt åtgärdsprogram för pipistrellarter. Framställan måste också göras till EUROBAT, Bonn, avseende omgående krav på europeiskt åtgärdsprogram för skydd av migrerande arter.

Sid 16. Det är viktigt att inse att högre vindkraftverk inte nödvändigt minskar fladdermössdödligheten (GEORGIAKAKIS et al. 2012). Tvärtom kan större rotoror öka dödligheten (ARNETT et al. 2008). Studier har också visat att även i till synes olämpliga fladdermus-miljöer, som stora öppna jordbrukslätter, kan vindkraftverk orsaka hög fladdermus-dödlighet (BRINKMANN et al. 2011).

Sid 17. När vindkraftverk byggs i skogar kan effekterna förvärras, särskilt för fasta fladdermuspopulationer.

Kommentar: I syntesrapport 6067 (2011) nämns fall där en förhöjd dödlighet kan bero på närheten till en skogsdunge, som används frekvent av fladdermöss som viloplats under flyttningen. Sådana platser finns efter hela den svenska kusten. Uppföljning borde t.ex. göras för KumBro Vinds tre verk på höjden vid Stjärnarps gods söder om Halmstad.

Sid 20. För landbaserade vindkraftverk rekommenderas att förundersökningen ska utvärdera alla tillgängliga uppgifter om fladdermöss **inom en 10 km radie från vindkraftverkens placering**. I vissa fall kan en större radie vara lämpligt (t.ex. När det gäller viktiga kolonier av arter som pendlar långa sträckor till födosöksplatser).

Kommentar: Detta har inte gjorts och har bidragit till olämpliga lokaliseringar. Flera domar har tagit ställning mot etablering av vindkraftverk intill fladdermösskolonier t.ex. DOM 2015-11-12 meddelad i Växjö Tingsrätt Mål nr M 1459-15. Barbastell.

I de flesta fall är dock villkoren otillräckliga och suboptimerade, vilket inte reducerar de nuvarande kumulativa och kontinentalt höga dödstal.

Sid 20. Migrationsvägar över mark och hav ska också utvärderas. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt fladdermössens vandringsvägar när vindkraftverk föreslås nära **framstående landskapselement som floddalar, höglänta åsar, höglänta pass och kustlinjer**.

Kommentar: Högst relevant i Nissadalen.

Sid 20. ..... områden som är olämpliga platser för vindkraftverk ur fladdermössperspektiv; **närhet till viktiga fladdermösskolonier, skyddade områden som utsetts för bevarande av fladdermöss, ädellövskogar eller barrträdsskogsmarker, 200 m buffertzona vid skogsbryn, trädlinjer (Alléer), häckar, våtmarker, vattensamlingar och vattendrag**.

Nissadalen och Sennandalen inrymmer mycket ädellövskog. **Natura 2000-områdena Rågetaåsen och Moshult på östra sidan av Nissan är lämpliga miljöer för fladdermöss.**

Sid 21. Fladdermössens aktivitetscykel kan starta i mitten av februari och sluta i mitten av december men kommer sannolikt att vara kortare i norra delarna. I vissa regioner i södra Europa (t.ex. kustnära Grekland och Montenegro), kan viloperioden utbli och under-sökningar bör därför fortsätta året runt.

Kommentar: Dödstalen under vårvinter och senhöst är osäkra.

Sid 22. ..... Tyska studier visar att antalet omkomna har uppsamlats upp till 95 m från vindkraftverk (NIERMANN et al. 2007) och att *N. noctula* oftast dödades vid vindkraftverk på genomsnittliga avstånd av 200 m från skogsområden (DÜRR 2007).

Sid 28. Inom alla typer av skogsmark. Som tidigare sagts, bör vindkraftverk inte installeras på skogsmark eller närmare än 200 m på grund av den stora risken för dödsfall.

Sid 34. De huvudsakliga metoder som för närvarande används för att minska eller undvika dödlighet är bladvinkling, ökad cut-in vindhastighet och tillfälligt driftstopp under tider med högre risk på natten eller under året. Ökningen av cut-in vindhastigheten är dock inte 100 % effektiv eftersom vissa arter, särskilt migrerande, fortfarande flyger vid vindhastigheter över 10 m/s (HURST et al. 2014). Övervakning av dödligheten är därför fortfarande nödvändigt för att bedöma effekten av dessa åtgärder.

Kommentar: Dödstalen upp till 10 m/s är osäkra. Här anger således etablerade forskare att vissa arter kan flyga ända upp till 10 m/s. **Det nya villkoret för svenska vindkraftverk är därför alldeles för lågt.**

Sid 42. Eftersom alla europeiska fladdermöss är skyddade av internationell och nationell lagstiftning, är något uppsåtligt dödande förbjudet i lag. **Därför är förhindrande av fladdermusdödan vid vindkraftverk, eller åtminstone minskning till ett minimum, inte bara en prioritet för bevarande, men också en rättslig förpliktelse i Europa.**

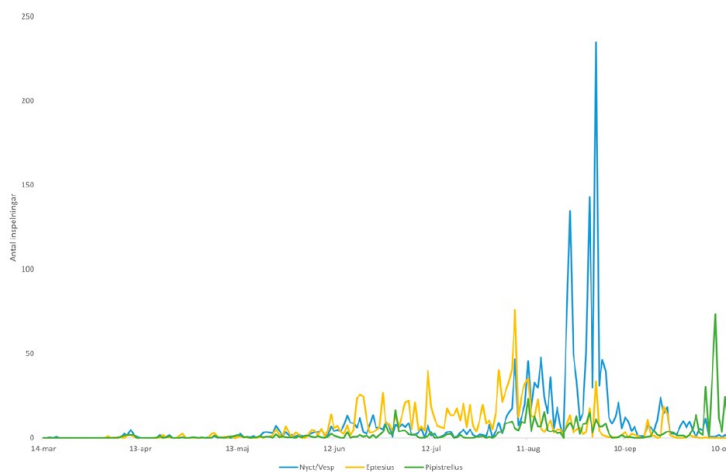
Det ska noteras att regelverket ställer absoluta krav på en detaljerad manuell inventeringsinsats, indelad i 6 faser under tiden 15 februari – 15 december. Sökområdet kan i särskilda fall utvidgas till 10 km från den föreslagna placeringen.

Kommentar: Dessa detaljerade krav har helt åsidosatts i den svenska miljöprovningen.

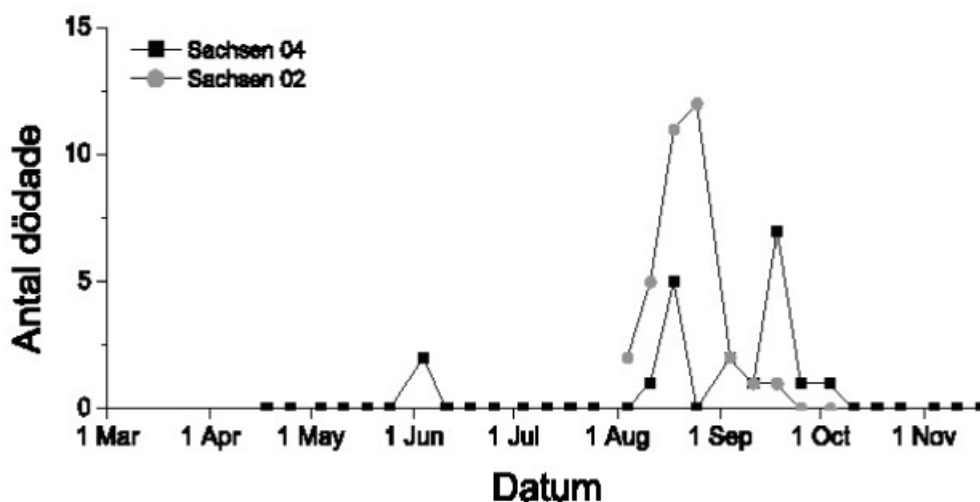
Stopptid

Kontinuerliga kontrollprogram visar också att skyddsperioden för pipistreller måste utökas. Se exempel från Kvilla vindkraftspark, Kalmar län, 2015. Utsträckning till mitten av oktober är nödvändig, då stora mängder pipistreller då följer kustområdet.

I syntesrapporten 2011 redovisas en mindre topp om ca 10 %, även vid vårflyttningarna under maj-juni från Tyskland respektive Frankrike. I båda fallen handlade det i huvudsak om de långflyttande arterna Stor fladdermus och Trollfladdermus. Men även lokala pipistreller.

Figurerna visar aktivitet av fladdermöss vid Kvilla vindkraftspark (nr 8) under en säsong (2015), mätt med ultraljudsdetektorer vid tornets bas (nedtill) och vid navhuset (upptill). Färgerna representerar de olika släktena eller arterna av fladdermöss (blå = större brun-gråskimlig fladdermus; gul = nordfladdermus, grön = pipistreller). Artgrupper som inte räknas som högriskarter (släktet Myotis, brunlångöra och barbastell) är inte medtagna i figuren.

Figur 4.2. Säsongsmässig variation i antal döda fladdermöss vid vindkraftverk i 9 vindkraftsparker i östra Tyskland (Sachsen) under två säsonger (Trapp et al. 2002, Endl et al. 2004).

Detta visar att lokala resonemang som anförts för de sex verken i Ryssbol, är irrelevanta. **Beslut ska helt baseras på den kumulativa effekten och det totala antalet vindkraftverk som passeras till och från övervintringsområdena. Nuvarande suboptimeringsmodell måste överges och frågan lyftas till internationell nivå.**

Tolkning bör göras av begreppet avsiktligt dödande. Den svenske experten Jens Rydell har i Förslag till kontrollprogram (2014-02-25, diskussionsunderlag), angett att den viktigaste perioden för aktivitetsmätning med ultra-ljudsdetektor är augusti och september (höstflyttningen), men att även maj (vårflyttningen) kan vara aktuellt. Rydell lyfter också tanken att direkt införa s.k. bat mode, för att undvika förluster i avvaktan på kontrollprogram eller för att undvika onödiga utredningar.

Etablerade forskare att vissa arter kan flyga ända upp till 10 m/s.

De svenska kriterierna är därför alldeles för låga. Hovrättens uteblivna tolkning förstärker oklarheten om brister i den svenska miljöprövningsprocessen.

Det är därför ofrånkomligt att nationell domstol måste begära förhandsavgöranden hos EU-domstolen, för vägledning om Sverige uppfyller kraven i artskyddsförordningen, EU:s Habitat-direktiv och EUROBATS 2015, avseende globalt agerande för extremt hotade migrerande arter.

Föreningen God Livsmiljö Hylte begär härmed resning i ovanstående domslut och yrkar att Högsta Domstolen

- upphäver Mark- och miljööverdomstolens dom 2019-06-13 Mål nr M 4033-19 och medger prövningstillstånd.
- upphäver Miljöprövningsdelegationen Hallands miljö tillstånd för uppförande och drift av 2 nya vindkraftverk i vindkraftsanläggning Örken-Munkaböl på fastigheterna Moshult 2:15, Kallarp 1:2, Karlstorp 1:15, 1:19 och 1:49 m.fl. i Halmstads kommun. Bl.a. med hänvisning till tidigare avvísingsbeslut om 5 verk i samma område i projekt Allmänshultet.

Som starkt bärande skäl hävdar vi att miljöprövningsprocessen inte lever upp till EU-kommissionens och UN:s nya och skärpta krav på prövning av hållbarhet och ansvarsfull social och miljövänlig verksamhet, som meddelats i

- **EU Corporate Social Responsibility (CSR) and Responsible Business Conduct (RBC)**
- **EU:s Business and Biodiversity Platform**, som i mars 2019 fastställt ett Staff Working Document (SWD 2019:143) för implementering av relevanta dokument hållbar verksamhet enligt en rad globala dokument för hållbar, social, etisk, demokratisk hantering byggd på mänskliga rättigheter. The Global Compact är ett UN-initiativ som fastställer 10 allmänna principer för företag att driva ansvarsfull social och miljövänlig verksamhet, som samlats under begreppet CSR-aktiviteter. EU:s Business and Biodiversity Platform ger tydligt stöd för implementering av dessa CSR-aktiviteter och skärpning och breddning av miljöprövningsprocessen. Bedömningsförfarandet ska även identifiera och bedömer effekter på befolkning och människors hälsa. Samråd med allmänheten är ett centralt inslag i dessa förfaranden”.

EU tydliggör här att vindkraftens *enskilda privata eller offentliga projekt* också ska uppfylla en rad internationella etiska konventioner. Dessa krav är högst relevanta för prövning av vindkraft, vilket bl.a. innebär att FSC-standarderna och kraven på markägare också måste anpassas till dem i samverkan med myndigheter och internationella organ. Stöd finns också i riksdagens beslut om etiska värdegrunder för statliga bolag. Idag finns en rad vetenskapliga rapporter om markvibrationernas och infraljudens negativa effekter på tillväxt och därmed hela skogsnäringen, klimat, hälsa, ekosystem och biodiversitet. Standardens kriterie att avsätta 5 % av marken för naturbevarande åtgärder blir ett slag i luften när vindkraftverkens negativa effekter får verkan på människors hälsa och miljö över 10 till 25 km.

- Det kan anses som djupt oetiskt att mångtusenåriga kulturbygder och medborgarnas rätts-säkerhet avseende sömn, uppväxtmiljö och privata egendom, görs föremål till internationella

handelsobjekt och att medborgarna utsätts för okontrollerade medicinska experiment genom exponering för markvibrationer och pulserande infraljud över stora avstånd, utan sakkunnig utvärdering av vetenskapliga rapporter från etablerade internationella universitet.

- Miljötillstånd och domslut för 2 verk i **vindkraftsanläggning Örken-Munkaböl** har inte hanterat dessa nya EU-krav och måste därför upphävas och omprövas, för att implementera de nya EU- och UN-kraven i den svenska miljöprövningsprocessen.

Vi yrkar också att Högsta Domstolen, axlar skyldigheten att hos EU-domstolen, i vägledande och prejudicerande syfte, inhämta förhandsavgörande om

- Miljöprövningsdelegationens friskrivning från ansvar för prövning av vattenskydds- och kulturfrågor är förenligt med EG:s DIREKTIV 2000/60/EG (ramverk för gemenskapens vattenpolitik), EU:s grundvattendirektiv 2006/118/EG, Förordning (1998:1388) om vattenverksamhet (kraven på hydrologisk utredning), Weserdomen (**skyldighet att inte ge tillstånd**), Havs- och vattenmyndighetens handbok för vattentäkter 2003:6. Området utgör vattenupptagningsområde för två vattentäkter, är skyddat mot vattenavledning och utgör reproduktionsområde för Nissanlaxen och förutsättningar för EU-projektet Relax Fishing Sweden.
- det bristande skyddet av riksintresse för naturvård (Store Jöns Mosse) med höga naturvärden för regionen och med internationellt eller nationellt bevarandevärde, är förenligt med **MB 3 kap. Grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden, Våtmarksinventeringen (RAPPORT 5925, januari 2009, ”högsta nationella och internationella skyddsvärde enligt *Klass 1*), skydd av två naturreservat**, naturskyddsområden och **viktiga** nyckelbiotoper och nya kriterier för obligatorisk prövning av direkta och indirekta klimateffekter, samt redan prejudicerande domslut om skydd av Natura2000-områden.
- inneslutning av en högriskart (dvärgpipistrell) och etablering av vindkraftverk i starkt frekventerad flyttled för denna art, är förenligt med kraven i artskyddsförordningen, EU:s Habitat-direktiv och EUROBAT 2015, avseende globalt agerande för extremt hotade migrerande arter.
- Sveriges tillämpning av oprövad ”praxis” och saknad av strategiskt dokument för vindkraftsbuller och vindkraftsexploatering, är förenlig med EU-rätten och EU:s SMV-direktiv, mot bakgrund av bristande medverkan av ”allmänhet” och medicinsk och akustisk expertis. I synnerhet med beaktande av ny forskning om markvibrationer, lågfrekvent ljud, pulserande infraenergivågor (infraljud) och deras interagerande effekter på folkhälsa, ekosystem, klimat, biodiversitet och den nationella skogsnäringen.

Halmstad 2019-07-15

Ove Björklund
Föreningen God Livsmiljö Hylte
Dagsländevägen 27
302 83 Halmstad

Bilaga 1. Överklagan till Vänersborgs Tingsrätt Mål M1262-18, avseende KumBro Vind AB:s överklagan av Länsstyrelsens i Hallands Läns (MPD) beslut 2018-03-14 (dnr 5517425-17) ang. avslutande av prövotidsutredning för vindkraftverk på fastigheterna Bökås 1:1 med flera i Hylte kommun